

# Merhumlar bilen duşuşyk / fantastiki powest

Category: Kitapcy, Mistika we fantastika, Oýlanmalar, Sözler

написано kitapcy | 21 января, 2025

Merhumlar bilen duşuşyk / fantastiki powest MERHUMLAR BILEN DUŞUŞYK

## Ilkinji görenlerim

Meniň on alty ýaşym bar. Dokuzynjy klasyň okuwçysy. Adym Arslan. Heý, siz şu ýaşda merhum bilen duşuşyp, bile bolup gördüňizmi? Onuň dutarda edýän müň hili öwrümlerini, gargy tüýdükde çalyan ýollaryny ýanynda oturyp diňlediňizmi? Olaryň ''berekellasyny'' ýetirdiňizmi? Ýok diýäýersiňiz. A men gördüm. Ýigrenenim ýalançylyk. Biziň geçmişimiz ýatdan çykyp gidipdir. Ol hem ýer üstündäkileriň ömri bilen baglanyşykly. Eger ömür ýaşy köp bolan bolsa ýeriň üstündäkilerem kän zatlar döredip biljek ekeni. Arman... olar juda az ýaşaýarlar-da. Meniň bu görenlerimi hiç kim dogrudyr diýip hasaplamaz. Eger çynym, hasaplamaz. Çyndyr öýütseňiz aýdyp bereýin. Ýöne ynanarsyňyz-a diýip biljek däl. Şonda-da aýdaýyn... Gün batyp, garaňky düşüpdi. Dogrusy, gijäniň bir wagtlary hem adamlary garaňkyda goýýan biziň obamyzyň yşyklarynyň hem şöhlelenmeli wagty boldy. Elektrik çyralarynyň ýandyryjy nokatlaryna el ýetirýärin. Heniz-ä tok ýok. Çyralar-a entek ýananok. Ýene-de gyssagly çyralaryň nokatlaryna elimi ýetirýärin. Haý berekella! Öýüň içi gündizlik ýaly boldy. Men şu pursatda muňa käbir kelpenleriň Iliç çyralary diýenini ýatlap, gülkim tutdy. Heý, beýle-de bir ýalançylyk bolarmy? Elektrik çyrasynyň ýüze çykanyny taryh sahypalary ýadyndan çykaranok. Şeýle pikirler bilen daşky dälize çykdim. Tas ýüregim ýarylypdy! Kellesi petige golaýlap duran burunsyz, ziňňirt ''adam'' egnime çalaja kakdy. Meniň ýüzümiň gorkudan ýaňa üýtgeýändigini bilendir-dä. Sag elini hereketlendirip, meniň gorkmazlygymy ýatlatdy. Gorksaň, gepläp bilmeýänligiň dogry bolsa gerek. Sesim

sandyrap çykdy.

□ Siz kim? Size kim gerek?...

Ziňňirt adamyň jogaby gulaklarymy gapyp gitdi:

□ Sen dokuzynjy klasyň okuwçysy Arslan gerek?

Ol onçakly düşnükli bolmasa-da, türkmençe gepleýärdi. Men däliziň şeýle lowurdap duran yşyklarynyň astynda ýalan sözläýinmi?

□ Men Arslan! □ diýip sandyrawuk ses bilen jogap berdim.

Ol meniň dikilgazyk bolup durman, oturmagymy haýyş etdi. Däliziň bir burçunda stol bileb iki sany oturgyç durdy. Nätanyş adam meni oturgyja golaýladyp ''ýylgyrды'', agzy açylyp, aňyrdaky dişleri göründi. Şonuň üçin aýdýarynda ''ýylgyrды'' diýip. Onçakly oturgyçda oturasym gelmese-de, bir eli bilen egnime basyp durandan soň, närazy bolsam-da oturmaly boldum... Ziňňirt adam oturgyçda oturmady. Eger-eger oturaýyn diýip pikirem etmedi. Ol gözlerini ýene-de maňa aýlady:

□ Arslan, seniň bilen bir-iki agyz gürrüňim bar.

Men bu nätanyş adamyň meniň bilen nähili gürrüňiniň bolup biljekdigi hakda azajyk-da bolsa oýlandym. Onýanyça nätanyş adam öňki mähirli seretmesini birjik-de kemeltmän, söze başlady:

□ Men on sekizinji planetadan geldim... Ýörite seni yzlap...

Meniň jogabym gyssagly we howsalaly eşidildi:

□ Meni yzlap diýdiňizmi? Men size näme üçin gerek?

Nätanyş egildi. Onuň burny ýok. Burun deşikleriniň biziň burnumyzyň deşiklerinden mesaňa ululygy bildirip dur. Ol sag eliniň içinde bir zady gysdy öýdýän. Ol jyňňyrdap, geňsi ses etdi. Oňa ünsümi berenimde nätanyşyň sesi öňküsinden has düşnükli edip duran geňsije ''jaňjagazdygyny'' gördüm. Nätanyş ýene-de öňki sözlerini gaýtalady:

□ Men on sekizinji planetadan ýörite seni yzlap geldim.

□ Meni ol planetada tanaýan kişi ýok ahyry. Ýa-da siz tanamaýan adamyňyzyň ýanyna hem şeýdip geliberýärsiňizmi?

Nätanyş hahahaýlap güldi.

□ Tanaýarys, tanaman näme? Seniň obaňa Gökgaýa diýýärler. Edebiýat mugallymyňa Sapar Çaryýew diýýärler, dogrumy?

Geň galdym. Ýene sorag bermegiň ebeteýini tapmadym.

□ Sen deputat çopan Gurt aganyň ogly dälmi?

Meniň damagym doldy. Kakam çopan Gurduň ''tabak'' bilen uçup gidenine iki aý çemesi wagt boldy. Onuň kyrkyny hem bir eýýäm berdik. Men bogazyma agram salyp:

□ Gurt çopanyň aradan çykanyna köp wagt boldy □ diýdim.

Nätanyş ýene-de öňki şatlygynda seslendi:

□ Gurt çopan iki sagat mundan öň men bärliğine uçjak bolup durkam-a sagdy. Ondan bəri geçen iki sagadyň dowamynda bir bolmaz iş bolan bolsa, meniň ýüregim syzardy. □ Nätanyş gözlerini ýumup, böwrüne diň saldy. Ýene-de gülki sesi bilen söze başlady:

□ Gurt çopan häzir biziň ''Bakylyk'' ýurdumyzyň Belent naharhanasynda palaw iýip otыр.

Haýran galdym. Obamyzyň ähli ýaşlary, garrylary birleşip ony öldi diýip hasap etdiler. Onsoň menem olaryň aýdanyňa ynanman durup biljek däl. Kakamyň nähili arzuw-hyýallary bardy... Ol her gezek çölden. gelende meniň adymy ilki tutardy. Bolmasa öýde ejemem bar. Şonda-da meniň adymyň yzyna ''jan'' goşup aýratyn aýdardy. Meniň fizika ýa-da astronomiýa mugallymy bolup ýetişmegimi arzuwlady.

Nätanyşyň eli böwrüme dükürt edip degdi. Men-ä şol eli nämedir bir metaldan ýasalan görnüşinde duýdum. Nätanyşyň gözleri çüýjerdi:

□ Näme iňkise gidýärsiň? Aýtmasaňam özüm aýdyp beräýeýin, Arslan □ diýip menden hiç bir jogap çykmasa-da, sözünü dowam etdi.

□ Ýok, ýok! Arslan, ýaşulylaryňyzam, ýaşkiçileriňizem bu ýerde ýalňyşýar. Olaryň garaýşy sähelçe kynçylykdan baş çykarmaýanlaryň pikiri. Eger-de Eger-de şol gün olar biziň ýurdumyza baran bolsadylar, onda Gurt çopanyň sag-amanja gezip ýörenligine göz ýetirerdiler. Ol öz geýen gyrmyza donuny hem häzire çenli başga lybasa çalşyp ýörenok. Çopan adam-da. Oňa bir-iki gezek aýdanyň hem bolaýanok. Şeýle-e! □ diýip nätanyş sözünü süýkdürdi.

Begençdenmi, gyançdanmy bilmedim. Alasarmyk ýagdaýa düşdüm. Meniň gözlerime gözlerini diken nätanyş ýüzümden pikir sylrlarymy ''okady'':

□ Arslan, gülüp-oýnap gezip ýören Gurt çopana öldi diýmäge utanaňokmy? Ol häzir biziň ýurdumyzda hezil edip gezip ýör.

Kakamy öň hem gowy görýärdim. Bir aýdan gowrak çölden gelmän çopanlyk ediberse, içim gysardy. Indi iki aýdan bäri kakamy has-da göresim gelýärdi. Nätanyşyň güňleç sesi birneme üýtgeşigräk çykdy. Belki, meniň gulagymadyr.

□ Arslan, kakaň Gurt çopan saňa salam iberdi.

Men birhili boldum. İçimden: ''Ölen adam hem salam iberermi'' diýip oýlanýaryn. Düşüşünde ölen adam saňa hat ýazsa ýa-da salam iberse gowulyga ýorulmaýar. Dogrusyny aýdaýyn, gorkdum. Dodaklarym çawlanan ýaly boldy. Nätanyş meniň bu eden pikirlerimi-de, oýlanmalarymy hem ýüzümden ''okap'' duran ekeni. Ol ýüzüme seredip:

□ Arslan, sen ozal kän aldanan oglanan meňzeýärsiň. A bizde aldamaklyk erbet görülýär.

Ol ýene-de gözlerini ýumup, böwrüne diň saldy:

□ Häzir Gurt çopan palawdan doýup, omyn edip otyr. Ediljek öz öýündäki ýaly □ diýdi.

Geň galmakdan ýaňa näme diýjegimi hem bilmedim. Nätanyş ýene maňa seretdi:

□ Arslan kakaň Gurt çopan bu ýurda gelibersin diýip sargyt etdi. Ol häzir Garagumyň çägesinden dür öndürýär. Hawa, dür diýilýän gymmat zady alýar. Oňa otuz ýyllap Garagumyň çägesiniň üstünde işlänligi köp kömek etdi. Belki-de, sen hem ol ýere bararsyň □ diýip, sözünü gutardym hasaplady.

Oýlanşyp hem durmadym. Men derrew şol ýere gitjekligimi duýdurdym. Nätanyş şol jogaba garaşyp duran ekeni. Ellerini ýokary galdyrdy welin, barmaklary petige degdi. Maňa resmi äheňde söz gatdy:

□ Arslan, gideli!

Men nätanyş bilen gidýänligim hakda ejeme habar bermelidim. Emma indi giç. Ol pahyr meni gözläp-gözläp, gaýgydan ýaňa hasrat çeker. Men derrew stoluň üstünde ýatan depder bölegine:

□ Eje, maňa garaşyber. Tiz gelerin. Arslan □ diýen ýazgyny galdyrdym-da daşary çykdy. Asyl beýleki planetadan gelen nätanyş öz uçup gelen ''tabagyny'' gapynyň agzynda gonduran ekeni. Uzak ýöremeli bolmadyk.

## Gyzykly söhbetler

'Tabaga' münenimizden, ol göwnüme bolmasa, silkinen ýaly boldy. Şondan soň, onuň uçuşy aramlaşdy. Boýy uzyn ziňňirt adam maňa oturar ýaly ýer görkezip, lowurdap duran dişlerini güjeňledi. Daşyndan göräýmäge 'tabagyň' içi dar ýaly. İçine girseň weli, gysylar ýaly däl. Uzyn boýly adam şeýle bir mähirli. Burunsyz ýüzüniň onçakly gelşigo bolmasa-da, bir zat belli: Onda mähir bar. Ýolda ýaşuly gözlerini güldürip maňa: 'Gürle' diýip yşarat etdi. Näme gürläýin. Meniň entek bilýän zadym ýok. Ýaşuly öz adynyň Geodan Geoduro Geomah Geomurdygyny aýtdy. Ýaşuly gürrüniň arasynda özüne 'G' ýaşuly diýip ýüzlenäýmelidigini, şeýtseň aňsat boljakdygyny aýtdy. Men ondan bir zat sorajak boldummy nämemi, 'G' ýaşuly diýip söze başladym. Şol pursatda 18-nji planetadan gelen bu garry adamyň şatlananyň bir görsediň! Şeýle bir şatlandy, heý goýaý! Ylla gapakly tüňçede goýlan çäýiň lykyrdysy ýaly owaz eşidildi durdy. Ol sözüniň arasynda özüniň ýüz ýigrimi ýaşyndadygyny syzdyrdy:

□ Aý, meniň ýaşan ýaşym entek köp däl-de! Tüýs işlemeli wagty-da. Biziň ata-babalarymyz ýer bilen aragatnaşyk saklap ýörler. Onuň aňyrsy, bilmedim näçe ýyldyr. Öz-ä örän uzak ýyllary salgy berer. Biziň ähli aga-inilerimiziň atlary 'Geo' diýen söz bilen başlanýar. Megerem, bir ýaşulymyzyň maňa gürrüň berşi ýaly, biziň garyndaşlarymyň ýer bilen baglanyşygy bolsa döwleti artarmyş. Şol ýaşulyňyň diýşi ýaly, biziň tirämiziň adamlary ýylda bir ýa-da iki gezek ýeri görüp gelmeseler, iýenleri janlaryna ornamaýarmyş. Biziň tirämiziň wekilleriniň her biriniň öýleriniň arasynda başga ýurtly ýa-da başga tireli adamlaryň öýleri bar. Ol bize ýaşulylaryň eden wesýeti.

Näme üçin ýer bilen gatnaşyk edýärsiňiz diýmegiň mümkin. Bolup biljek zat. Ýeriň adamlary göwnüňe ýaraýar. Pespäl. Ulumsy däl diýdigim-dä. Dogry, ýeriň adamlarynyň arasynda hem görüpleri bar. Ine şol gylyk ýeriň üstündäki ähli adamlara hem zyýan bermän duranok...

'G' ýaşuly sözüne dyngy berdi. Aýtjagyny aýtmajagyny

bilmeyän ýaly soragly görnüşde gözlerini çüýjertdi. Men onuň häsiýetlerinden şu ýagdaýlary syzdym. ''G'' ýaşuly sözünü dowam etdirdi:

□ Ýeriň üstündäki adamlaryň ýekeje kemçiligi bar. Meniň pikirimçe şeýle. Köpeltseň köpeldip oturmaly. Olar agzybir däl. Ylymsyz. Eger käbir zatlary ýatlatsam, özüň hem muňa dogry diýersiň. Arslan □ diýip, ''tabagyň'' nähilidir bir düwmelerini oýnady.

## Wenera ýolunda

Münüp oturan ''tabagymyz'' badyny gowşatdy. Uzyn, ziňňirt adam bir suratly aýnany öňüme süýşürdi. Aýnanyň ýüzünde biziň aňyrsy-bärsi görünmeyän suwuň üstünde durandygymyz bildirýär. Megerem, ''tabagyň'' tigirleri suwa degäýdi öýdýän! Uzynak adam gapyny açanda burnumyza deňziň howasy urdy. ''G'' ýaşulyňyň şatlygy has hem artdy. Ol bu şatlygy gözlerini güldürmek bilen maňa-da ýetirdi. Sözünü dowam etdi:

□ Ine ''Wenera Ýoluna'' hem geldik. Indi biziň ulagymyzyň uçuşy bir aýry bolar.

''G'' ýaşulyňyň sözünü diňläp duran ýaly, ulagymyz öz uçuş tizligini hem ugruny üýtgetdi. Men hiç bir samalýotuň ýa-da emeli hemranyň çüňküni ýokary tutman, ýokarlygyna uçýandygyny görmändimem, eşitmändimem. Biziň münüp oturan ulagymyz, ylla diýersiň, ýokardan ýüp sallanylyp, bizi-de özi alyp barýan ýaly ''G'' ýaşuly gülküsini kesip, meniň ýüzüme seretdi:

□ Ine Arslan, ''Wenera ýoly'' bilen tä öz mesgenimiz □ 18-nji planeta çenli arkaýyn otursa-da bolýar. Bu ýol bizi öz barmaly ýerimize arkaýyn elter.

Dogrudanam biziň ulagymyz ýokarlygyna tarap ýol geçse-de, biziň öňki oturşymyz. Hatda ''G'' ýaşuly meniň golaýjagymda duran stoluň üstündäki kasedäki gapdalyna ''Dostluk'' diýlen ýazgy ýazylan çüýşedäki suw hemgörnüşini üýtgdendenok. Men öz ulagymyzyň şeýle uçuşyna diýseň geň galdym. Geň galmaz ýaly hem däl. ''G'' ýaşuly ýene meniň golaýjygymda oturdy. Sag tarapdaky stoluň üstünden suratly aýnany alyp güldi. Onuň gözlerinden mähir saçylyp gitdi. Şeýle bir gowy garaýyş

döretdi diýdigim-dä şol. Uzyn gijeläp uçduk. Men daň atan wagtlary ''G'' ýaşulyňyň getiren aýnasyna seredip, öz gözlerime ynanmadym. Gör, biz nähili planetada ýaşaýan ekenik. Ýeriň daňdanky görnüşini synlamaga göz gerek!

Ýene-de şu ajaýyp planetanyň gadryny bilmän ýörenler hem köp, Uruş-dawa diýjekmi, zyňyndylar bilen hapalajakmy □ garaz, adamlar ýere berip bilen azarlaryny berýärler. Heý, şeýle ajaýyp zada hem kast etmek bolarmy? Ýok, ömürlük ýok. Bu adamlaryň ýagşy zadyň gadryny bilmezliginiň alamaty. Haýsydyr bir kitapdan: ''Ýagşylygyň gadrymy bilmeli'' diýip okanym ýadymda. Biz haçan ýagşy zada ýagşy diýip baha bererkäk...

Meniň içimden pikir eden oýlanmalarymy ''G'' ýaşuly gözümden ''okady''. Ol

□ Dogry Arslan diýdi-de söhbetine başlady: □ Ýerde ajaýyp adamlar ýaşaýar. Olar pespäl□ diýip ýaňy hem bir sözümde aýdypdym. Olar mähirli. Ynanjaň. Ýönekeý adamlar. Ýöne gynandyryň ýeri ýerdäki adamlarda akyll kem□diýdi-de oturgyjyndan turup, beýleki ''otaga'' girip gitdi. Girişi ýaly hem daşary çykdy.□Arslan diýýän-ä□diýip söze başlady:□ Ine göreris, Arslan, sende näçeräk akyll bar!

Men geň galmakdan ýaňa agzymy açdym. Biziň planetamyzda entek akyly ölçäp bilýän gural ýok. ''G'' ýaşuly öz içimden aýdan şol pikirlerimi üýtgetmän gaýtalady:

□Arslan, dogry. Oýlanmaň kemi ýok□diýip, aýlaw bolup duran bir esbapy kelläme geýdirdi. Ol esbapda ''on'' diýen san göründi. Men oňa düşündim. Meniň dünýä ylymlarynyň on prosentine akylym yetýär.''G'' ýaşuly ol esbapy özüniň kellesiniň üstünde goýdy. 120 diýlen san göründi. Diýmek gojanyň akyly türkmenleriň ''daş ýarýar'' diýeni.Goja özi hakda meniň uzak pikirlenmegine garşy bolan ýaly gyssandy:

□ Başga zat hakynda pikir lensesň gowy bolar□diýip sözünü dowam etdi.□ Ýerdäki adamlar öz akyllaryny gahar bilen, köp kemakyl adamlaryň edýän bolgusyz işlerine garşy çykyp azaldýarlar.Görseň biri-biri bilen uruşýanam ýerdäki adamlar. Biri-birine garşylykly heteket edýänem şolar. Ol akylyň kütelmegine getirýär. Arslan, sen entek juda ýaş. 18-nji pkaneta barsaň görersiň. Geň galjagyňy hem bilýän. Ol ýerde

uruç, dawa asyrlar dowamynda bolanok. Bir kişiniň göwnüne degmeklik, onuň göwnüni galdyrmaklyk bizde jenaýat hasaplanýar. Bu ýeriň üstünde hem şeýle bolmaly. Ak säherde ýeriň görkünü synlap doýup bolanok. Emma käbir adamlaryň edýän işi has bet. Men 18-nji planetadan ýere seredip, onuň üstünde ýaşaýan, ýaşamaga hukugy bar wekilleriň käbirleriniň edýän hereketlerini görüp, özüm utanýan. Iki dillilik, ýalançylyk, kezzapçylyk, adam satmak ýaly işler hem şu planetada ýaşaýan adamlaryň ellerinden gelýär. Ol gowulyk däl-ä! Öz ýaşaýan planetasy ýaly owadanlyk olaryň duýgy, düşünjesinde, aňynda bolsa gowy. Ylym şeýle bir ýokary. Diýseň-diýmeseň, kä-te özümüzizi geň galdyrýar. Özge planetadan baran üçin has täsirli bolsa gerek. Hatda planetada ýekeje öwülýä hem duş gelmersiň. Hawa, çynymy aýdýan, duş gelmersiň. Sebäbi, bizde ýedi asyrdan bäri ölüm-ýitim ýok. Şondan öň iki adamyň ölenligini gürrüň berýärler...

Olar hem däri-derman bilen direldildi. Biziň mekanymyzyň lukmanlary häzir goňşy planetalardan ölen adamlaryň jesedini alyp gelýärler. Ölenine bir asyr geçen bolsa-da galan süňkleri edil şol adamyň diri wagty eden işlerini gaýtalaýar...

''G'' ýaşulyňyň gürrüňleri meni haýran galdyrdy. Ol ýerinden turup, ýokarlygyna uçup barýan ulagymyzyň ýöreýiş tempini barlady. Ýene-de öňki gürrüňiň yzyny ýetirmek üçin, meniň gapdalymdaky oturgyçda ornaşyp, söze başlady:

□ Arslan, häzir ýeriň üstündäkiler özleriniň ene-atasynyň ýedi arkasyny sanap bilmegi ýokary akylllylyk hasap edýärler. Köp adamlaryň bolsa, meni bagyşla, oňa akyly hem ýetenok. Bizde bolsa dünýä gelen adam gitmeli däl diýen paýhas öňe sürülýär. Şonuň üçin ol mekanda ýaşaýanlar gün geldigiçe ýaş bolaýmasalar gojаланok. Bizde hem agyr urga duş gelip, ýa-da suwsuz galyp, agyr netijä duş gelýänler bar. Olar şol gün keselhana getirilýär. Keseliň azlygyndan-da. Bu ýerde keselhanalar hem kurort diýen düşüňjani berýär. Ine Arslan, planetalaryň biri-birinden ara tapawudy. Bizde aýdyma, saza uly hormat goýulýar. Arslan, seniň pikir edýän bolmagyň hem mümkin. ''Meniň kakam Gurt çopany 18-nji planeta alyp gitmekligiň näme zerurlygy bolduka?'' diýýänsiň. Soragyň juda

dogry. Gurt çopan diňe bir halkyň öňe çykaran wekilimidi? Ol gargy tüýdüge öz hökmüni ýöredip bilýän sazandady. Sazanda, bagşa, şahyra ölüm ýok diýýärler. Olaryň dünýä inenine diňe bir planeta guwanmaýar ahyry. Biz siziň obaly Mämmet bagşynyň aýdymyny her bir toýda diňleýäris. Ony barjak ýerimizde görüp hem bilersiň...

Geň galmakdan ýaña agzymy açdym. Mämmet bagşy geçen asyrda ýaşapdy ahyry. ''Ony men nähili indi görüp bilmeli''. ''G'' ýaşulyynyň gürrüňlerine ynanar ýaly däl. Ol kakam Gurt çopanyň palawdan doýup, omyn edenigini-de öň habar beripdi... ''G'' ýaşuly:

□ Hawa, hawa □ diýdi-de şol sözleri aýdanlygyny ýüzümden ''okap'' gürrüňe başlady:

□ Görersiň, Arslan, biziň ýurdumyzda şeýle zatlara duçar bolarsyň...Indi gürrüňi gutaraýaly...

## **Bakylyk ýurdunda**

Biziň münüp oturan ulagymyz niredir bir ýere gelen badyna biz ondan tiz düşmekligi göz önünde tutduk. Münüp gelen ulagymyz ýuwaşja sesini peseldip aran ýaly birhili güňleç ses edip sandyrady. Bilmesen bilmäýiň-dä! Ulagymyz bizi ''Bakylyk'' ýurduna getiren bolsa nädersiň. Howany tutuşlygyna bir okean hasaplasaň. ''Bakylyk'' ýurdy 18-nji planetanyň günbatarynda egri gol ýaly bolup planeta seplesýän ekeni. Täzelikler juda kän. Ylaýta-da, 9-njy klasyň okuwçysyny geň galdyrýan zatlar örän köp. Maşynlar, awtobuslar bar. Ýöne olar kyrk santimetr ýer diýlip atlandyrylýan 18-nji planetanyň ýüzüne golaýlykda ýöräp bilýärler. Ýol bar. Ýöne insiz. Gyralaryna ünsli seredilipdir. Suratlar hem çyzgylar çekilen. Demir ýol hem bar. Emma onuň gerşinde kyrk santimetr ýokarda ýöreýän otlularyň tigirleri bir gezek hem degmändir. Ýollar düzgün-nyzamy dogry ýola goýmak üçin bejerilipdir. Ýolsuz hiç bir ugurda hereket bolmaýar. Gyrymsy otlaryň üstünden hem maşynlar ýöräp bilerler ahyry diýmegiň mümkin. Olaryň tigirleriniň basyp geçen otlarynyň ahy-nalasy näme? Emma maşyn sürüjileriň ýekejesi-de ýolsuz ýerden sürüp, düzgüni bozanoklar.

Ulagymyzdan düşen wagtymyz ''G'' ýaşulyňyň beren köwşi meni geň galdyrdy. Köwüşüň ökjesi ýere degenok. Bir garyşdan gowrak ýerden ýokarda dur. Muňa ilki öwrenişmedim. Köwüş aýagymy ýere degrenok. Munuň üçin Bakylyk ýurdunyň adamlary köp zähmet çekipdirler. Olar 18-nji planetany keramatly zat hasaplaýarlar. Oňa agram salmaklygy geçirip bolmajak günä diýýärler. Geň galsaň galyp oturybermeli. Bakylyk ýurduna gelen badymyza meni böwürsleniň pytanak ýapraklary özüne çekdi. Şeýle görnüşli miweleriň bitýäbligine seretseň-ä, bu düzlükler dagly ýerler bolmaly. ''G'' ýaşuly meniň bu ýagdaýymy duýdy gerek. Ol:

□ Hawa, hawa □ diýip, özümçe içimden gaýtalan oýlanmalarymy tassyklady. Öz endigidir-dä. Sag elini salgap söze başlady. □ Bu ýerler daglykdy. Onda-da beýikligi 6-7 kilometre ýetýän daglykdy. Ana şol daglaryň üstünde kerpiç kesijiler otrýady kän ýyllar işledi. Şol maşynlaryň işleýişlerini göreniňde özüňem geň galarsyň. Dag daşlaryndan gurluşyk üçin şeýle bir kerpiçler taýýarlanýar. Görseň haýran galarsyň. Çaňy, tozany maşyn şobada özüne sorup alýar. Şonuň üçin kerpiç kesýän agregatyň işleýän ýerinde azon gazyna öýkeniňi açyp, hezil edinip ýatybermeli. Dünýä-de birinji sortly kerpiçler şu ýerde öndürilýär. Görýän bolsaň, şu tekizlik öňki belent daglaryň orny. Indi daglar öz ornuny azon gazyna hem limon, apelsin, behi, böwürslen, hoz ýaly datly miwelere miras goýup gitdi. Indi adamlar ähli baglaryň ortasyna çümdürilen azon gazyndan sorup hezil ediniýärler. Megerem, ''Bakylyk'' ýurdunda adamlaryň köp ýaşamagy azon gazlary bilen bagly bolan bolaýmagy mümkin. ''G'' ýaşuly sözüni gutaran badyna ökjesi ýere degmeýän köwüş hem tigirleriň ýere degmeýşi hakda bilesigelijiligimiň artanlygyny aýtmak isledim. Işiň ''G'' ýaşula düşsün, Ol meniň indi aýtjak bolýan soraglarymyň jogabyny aýdyp başlady:

□ Ädimiň, tigirleriň ýokarda saklanmagy howanyň basyşy bilen bagly. Görýän bolsaň, Bakylyk ýurdunda ot-çöpleriň üstünden geçmeýärler. Howa basyşynyň ösümlüklere täsir edýänligi üçin şeýdýärler. Meniň Bakylyk ýurdunda ilki gören jaýym Müdimi sanatoriýasy boldy.

## Baş lukmanyň otagynda

Bu ýerde geň galar ýaly zat kän. ''G'' ýaşuly bilen ''M'' diýen baş lukmanyň iş otagyna bardyk. ''G'' ýaşuly başga planetadan gelen ''M'' -niň goňsusy eken. ''M'' lukmanyň ýaşy 90-a ýetiberen. Özi weli instituty geçen ýyl gutaran adam. Men biziň ýaşayan ýerimizdäkileriň ömrüniň çäklidigine göz ýetirip başladym. Bakylyk ýurdunda adam diňe altmyş ýaşdan soň öýlenýär eken. Ylym bilen iş salşan ''Y'' bolsa segsen ýaşynda öýlenipdir. Ylym bilen ''göreş tutşmak'' bu ýerde iň hormatly kär hasaplanýan eken. Dogrudanam, ylym kynçylykdan gaýtmazak batyry halaýar ahyry. Men bu hakykaty eşidip, olaryň ömrüne haýran galdym. Ýedi arkasynyň hemmesi sag-aman gezip ýörler. Geň galmaly. Tatar-mongol zulmy dogrusynda anyk maglumaty bilýän bar diýip, ''M'' lukman ünsümi özüne çekdi. Ol haýsy ýerde ýaşayarka? Ol döwletden pensiýa hem alýandyr? Şeýle dälmi? Ol garry ahyry. ''M'' lukman ol ýaşuly bilen ýaşlary gyrađeňräk boljaklaryň ýene-de 107-siniň ýaşayandygyny aýdanynda bu ýurt diňe ömür sürmek üçin döredilendir diýip pikirlendim. ''M'' lukman birden ýüzüme köp manyly setetdi-de, ýylgyrdy:

□ Aý, öň beýle hem däl-di-le. Ylym özgertdi-dä□ diýip, meniň pikirimiň jogabyny berdi. ''Ä-hä'' diýip içimi çekdim. Bu planetanyň ähli adamlary ýüzüne seredip, näme pikiriň bolsa aýdyp bilýär diýen netijä geldim.

□ Hut şeýle□ diýip häliden bäri meniň Baş lukman bilen eden gürrüňime diň salyp duran ''G'' ýaşuly hem tassyklady.

Bakylyk ýurdunda ýedi-sekiz asyrdan bäri ýaşap ýörenler bar. ''M'' lukman diňe bir Bakylyk ýurdunda däl, tutuş 18-nji planeta boýunça özüm diýilýän nägehanyň yoklugyny habar berdi. ''G'' ýaşulydan bu habary öň eşiden hem bolsam, ''M'' lukmanyň söhbeti maňa täsir etmän durmady. Ol söhbetleriň içinde adamlara şeýle täsiriň olary operasiýa duçar edeninem aýtman ynjalmary:

□ Hawa, bu şeýle boldy. Öňler biziň burnumyz hem ýerdäki adamlaryň burny ýalydy. Şeýle bolupdyr□ diýdigim-dä. Mundan 450 ýyl öň ''K'' diýen bir lukmanyň maslahat bermegi bilen

ilkinji operasiýa edilipdir. Onuň ömre peýdasy örän köp. Megerem, olaryň ýaşaýan ýaşynyň 200-den gowrak ýyly burnuň operasiýa edilmegi bilen bagly.

''M'' lukmanyň gürrüňleri barha meniň bilesigelijiligimi artdyrды. Ol:

□ Başga planetalardan □ aýdan we ýerden. Marsdan... merhumlary getirmek gerek. Olary direltmek bolýar ahyry. Bu bakylyk ýurdunyň beýleki planetalara beren möhüm goşandy bolar. Dostluk kömegi-dä. Ine, biz häzir geçen asyrda aradan çykan Gökgaýa obaly bir bagşyny direltmegiň hyýalynda. Ol ilki gürläp başlanynda öz obadaşlary ýanynda bolsa gowy-da! Öňräk direldilen tüýdükçi Gurt çopan hem şu ýere gelse gowy. Gökgaýa obaly Mämmed bagşyny şu gün yhlas bilen diňläris. Oňa ýörite dutar hem ýerden getirildi □ diýeninde, men öz kakamyň bu ýere ýöräp geljekligini eşitdim. Özem indi janlandyrylmaly bagşy bilen onuň gepleşjekdigini, märekede çykyş etjekdigini syzdym. ''M'' lukman hut şeýle diýip aýtmasa-da syzdym. Mämmed bagşy aýdym aýdar-da Gurt çopan öz tüýdüginde ''Käkiligiň şatlygyny'' saýratmazdy? Saýradar. Şeýle pikirlere gark bolup durkam, ol ýerdäkileriň barysyda birden gyssanyberdiler. Men baş lukmanyň iş stolunyň üstündäki telefonunyň jyňňyrdysyny çala saýgardym. Telefonuň şeýle mylaýym sesini ilkinji gezek eşidýärim. Ýakymly sesi janyňa lezzet berýär. Baş lukman telefon trubkasyna elini ýetirdi. Aňyrdan Gurt çopanyň häzir dynç alýandygy, şeýle wagtda onuň baryp bilmejekligi aýdyldy. Baş lukman telefonda gepleýän kişä jogap berdi:

□ Wiý, men ýalňyşypdyryn. Bu ýalňyşym iň soňky gezek bolar. Gurt çopanyň häzir ukudadygyny unudaýypdyryn.

Operasiýa meselesi ertire geçirildi. Men dälize çykyp barýarkam ''G'' yaşulydan:

□ Bu ýerde adamlaryň gürlügi sebäpli, horluk çekip ýörenleri ýok ýaly □ diýip söze başlanymda, ol:

□ Aýtjak soragyňa düşündim. Biziň planetamyzda ene-atadan iki çagadan köp dünýä inderilmeýär. Olaryň arasy ýigrimi yaş. Dünýä gelenler ölmeýärem, ýitmeýärem.

Men ''G'' yaşulynyň sözlerine geň galdym. Bakylyk ýurdunda ''baja'' diýen söz ýok. Sebäbi her maşgalada bir ogul bilen

bir gyz bar. Olaryň arasy hem, öz bilşiňiz ýaly, ýigrimi ýyl. Men bu eşidenlerime geň galsam, kakamyň ukudan oýanmagyna gyssandym... Oýlandym. Gurt çopan ýene-de öňküsi ýaly gelip salamlaşarmyka, ýa-da... ''G'' ýaşuly meniň soraglarymy ýüzümden ''okady'':

□ Bar zat siziň göwnüňizdäki ýaly bolar...

Giçgeldi AŞYROW. Mistika we fantastika